

Przyjazna komunikacja

W aglomeracji górnośląskiej z komunikacji korzysta codziennie ponad milion pasażerów. Już 18 lat temu, śląskie gminy powołały do życia Komunikacyjny Związek Komunalny GOP, któremu przekazały zadania związane z transportem publicznym. Strategicznym celem jest wypracowania wspólnej polityki transportowej wszystkich podmiotów zarządzających transportem na terenie aglomeracji.

W Europie trwa renesans komunikacji miejskiej. Ludzie coraz częściej rezygnują z samochodów na rzecz tramwaju czy autobusu. W dużych aglomeracjach, z jednej strony coraz trudniej poruszać się autem po zatłoczonych ulicach, z drugiej zaś, komunikacja publiczna jest coraz wygodniejsza i bardziej dostosowana do potrzeb mieszkańców. Na terenie aglomeracji górnośląskiej, gdzie żyje około trzech milionów mieszkańców, od osiemnastu lat działa jeden z największych i najsilniejszych związków komunikacyjnych w Polsce - Komunikacyjny Związek Komunalny Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Został powołany do życia w 1991 roku przez okoliczne gminy.

Integracja dla dobra pasażera

KZK GOP dba o rozwój komunikacji publicznej na terenie 25 gmin, organizując transport zbiorowy na ich terenie oraz zapewniając sprawną komunikację z miejscowościami ościennymi, które nie należą do Związku. - *Na Górnym Śląsku miejski transport zbiorowy odgrywa bardzo istotną rolę, jego sieć jest skomplikowana, dlatego skoordynowanie całej komunikacji nie należy do najłatwiejszych zadań. Gdyby każde miasto w naszej aglomeracji organizowałoby komunikację publiczną według własnej koncepcji, osobno, powstałby chaos i zamieszanie, a pasażerowie musieliby korzystać z różnych systemów taryfowych. To na pewno narażałoby ich na większe koszty. Aby temu zapobiec, śląskie gminy w 1991 roku powołały do życia związek komunalny, któremu przekazały wszystkie swoje zadania, związane właśnie z komunikacją publiczną – tłumaczy Piotr Uszok, prezydent miasta Katowice, a jednocześnie zastępca przewodniczącego Zarządu KZK GOP.*

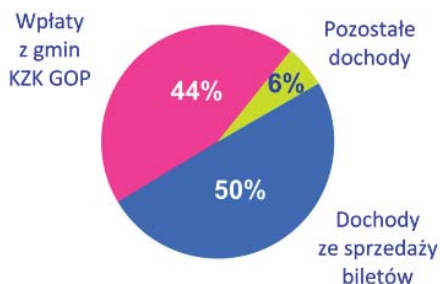
Powołanie Związku doprowadziło do integracji zarządzania komunikacją lokalną, najpierw na terenie śląskich gmin, które go utworzyły, czyli: Katowic, Bobrownik, Chorzowa, Mysłowic, Rudy Śląskiej, Siemianowic Śląskich, Sosnowca, Zabrze, Czeladzi, Psar, Gierałtowic, Knurowa i Pyskowic. W kolejnych latach przystępowały pozostałe:

w 1993 roku - Dąbrowa Górnicza, Świętochłowice, Będzin i Wojkowice, w 1996 roku - Sławków, Bytom, Chełm Śląski i Imielin, w 1997 roku - Gliwice, w 1998 roku - Sievierz, w 1999 roku - Radzionków, natomiast w 2009 roku - Piekary Śląskie. - *Trzeba zaznaczyć, że kilka gmin występowało ze Związku. I tak Knurów, Pyskowice i Gieraltowice zrobiły to w 1993 roku, a rok później - Świętochłowice. Jednak szybko zauważyły, że same nie dają sobie rady i wróciły z powrotem* - wyjaśnia Piotr Uszok.

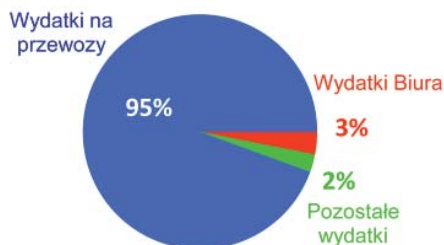
Duże znaczenie dla integracji komunikacji w aglomeracji górnośląskiej miało przystąpienie do Związku Bytomia i Gliwic. Zmieniający się obszar działania KZK GOP w kolejnych latach, w tym integracja taryfowo-biletowa z Międzygminnym Związkiem Komunikacji Pasażerskiej w Tarnowskich Górach (od listopada 1994 roku) oraz integracja systemu komunikacji autobusowej i tramwajowej (od lutego 2000 roku) miały wpływ zarówno na wielkość dochodów i wydatków Związku, jak i zwiększenie przewozów i sprzedaży biletów.

Górnośląski Związek, w porównaniu do innych organizatorów komunikacji, posiada największy budżet w kraju. W 2009 roku wynosił on około 480 mln zł (ponad 100 mln euro). Połowa tej sumy pochodziła z wpływów biletowych, połowę stanowiły dotacje gmin członkowskich.

Struktura dochodów KZK GOP w 2008 roku

Struktura wydatków KZK GOP w 2008 roku

Współpraca z przewoźnikami

Codziennie na linie KZK GOP wyjeżdża około tysiąca autobusów i 250 tramwajów, które przewożą ponad milion pasażerów na dobę. Związek nadzoruje i zleca obsługę linii ponad trzydziestu przewoźnikom, których wybór następuje w wyniku postępowania przetargowego, organizowanego zgodnie z polskim Prawem zamówień publicznych. KZK GOP - jako jeden z pierwszych w kraju, a nawet w Europie - wprowadził system zlecania usług przewozowych w oparciu o umowy. Ten model stosowany jest praktycznie od początku funkcjonowania Związku - wszelkie relacje z przewoźnikami oparte są na umowach cywilnoprawnych.

Ustalając odpowiednie warunki i kryteria przetargu, uzyskano korzystną relację jakości do ceny. Wśród przedsiębiorstw autobusowych większość pracy przewozowej wykonują przewoźnicy komunalni, wśród nich trzy największe: PKM Katowice, PKM Sosnowiec i PKM Gliwice, które posiadają po kilkaset

autobusów. Jest też jedna spółka tramwajowa - Tramwaje Śląskie SA.

Otwartość postępowania przetargowego sprawia, że możliwość współpracy z KZK GOP mają również mali i średni przewoźnicy, który dzięki zleceniom zyskują nowe szanse rozwoju. Prywatni przewoźnicy realizują 22,36 procent pracy przewozowej, co stanowi jeden z najwyższych wskaźników w Polsce.

Rozdzielenie zadań - organizatora transportu od przewoźnika - pozwoliło na znaczną poprawę jakości usług na terenie aglomeracji górnośląskiej. Dobra kontrola pracy przewozowej prowadzona przez Związek wymusza rzetelność i punktualność. - *Praca przewoźników, wykonujących zadania zlecone przez Związek, cały czas jest nadzorowana przez wewnętrzny system kontroli.*

Codziennie pracownicy KZK GOP sprawdzają punktualność, czystość i jakość taboru oraz realizację innych warunków zapisanych w umowach zawartych z przewoźnikami - podkreśla Prezydent Katowic. Z roku na rok uczestnikom przetargów starającym się o obsługę poszczególnych linii stawiane są coraz wyższe wymagania dotyczące taboru.

Unia biletowa

Oferta biletowa pozwala każdemu pasażerowi, w sposób dla niego najdogodniejszy, zarówno pod względem czasu, jak i miejsca podróżowania, skorzystać ze środków komunikacji miejskiej. Dzięki dobrej współpracy i porozumieniom z sąsiednim związkiem - MZKP Tarnowskie Góry, udało się wypracować wspólną taryfę biletową obejmującą

zarówno cennik biletów, jak i zasady porządkowe. Dzięki KZK GOP w tramwajach i autobusach obowiązuje ten sam bilet, z którym można podróżować nie tylko po 25 gminach należących do Związku, ale także po 9 gminach MZKP w Tarnowskich Górach oraz kilku innych na obrzeżach aglomeracji. - *Stworzenie sieci dogodnych połączeń w tak rozczłonkowanym administracyjnie regionie to niewątpliwy sukces* - przyznaje Prezydent Katowic.

Obowiązująca taryfa przewiduje strefowy system rozliczania opłaty za przejazd. Istnieją trzy rodzaje biletów jednorazowych i szesnaście okresowych (imiennych i na okaziciela), które można nabyć w ponad 4 tys. punktów dystrybucji i kolektur, w 60 automatach biletowych, usytuowanych na przystankach w centrach największych miast aglomeracji lub w Punktach Obsługi Pasażera. Bilety jednorazowe oraz bilet bagażowy można również nabyć u prowadzącego pojazd.

Wszystkie bilety mają nowoczesny system zabezpieczeń - drukowane są na papierze wodnym, posiadają hologram z logo KZK GOP i MZKP oraz specjalny znak graficzny. Kontrole biletowe w autobusach i tramwajach przeprowadzają kompetentni i świetnie wyszkoleni kontrolerzy, a na wielu liniach również i kierowcy autobusów.

E-kartą za wszystko

Oprócz organizacji i zarządzania transportem miejskim w aglomeracji do zadań Komunikacyjnego Związku Komunalnego GOP należą: utrzymanie i rozwój infrastruktury związanej z informacją pasażerską, prowadzenie prac studialnych, działania zmierzające do rozwoju elektronicznych usług publicznych, w tym transportowych. Dzięki rozwijającej się współpracy z uczelniami wyższymi, podpisano umowy między innymi z Akademią Ekonomiczną w Katowicach i Politechniką Śląską w Gliwicach. Związek może korzystać z wiedzy i doświadczenia kadry naukowej, a jednocześnie umożliwić studentom tych uczelni zapoznanie się z praktyczną stroną organizowania i zarządzania komunikacją publiczną (staże, praktyki, badania naukowe).

Strategicznym celem rozwoju transportu na obszarze aglomeracji jest w pierwszym rzędzie zwiększenie udziału komunikacji publicznej, jako bardziej efektywnej i mniej szkodliwej dla środowiska naturalnego, kosztem indywidualnej komunikacji samochodowej. Walorem komunikacji publicznej jest też poprawa bezpieczeństwa podróżowania i zmniejszenia kosztów ponoszonych przez gminy. - *Mamy nadzieję, że jesteśmy na dobrej drodze do wypracowania wspólnej polityki transportowej wszystkich podmiotów zarządzających transportem na terenie aglomeracji górnośląskiej: samorządów gmin członkowskich, zarządców dróg i ruchu oraz samego KZK GOP* - stwierdza prezydent Piotr Uszok. Według dotychczasowych ustaleń rysuje się konkretna wizja strategii transportu zakładająca zintegrowanie środków komunikacji publicznej w jeden spójny system, którego składnikami będą zarówno transport szynowy (kolejowy i tramwajowy) obsługujący przede wszystkim główne potoki pasażerskie w kierunkach północ-

południe i wschód-zachód, jak również szeroko rozbudowany transport autobusowy, wykorzystujący gęstą sieć drogową aglomeracji. Warunkiem skutecznej integracji jest Śląska Karta Usług Publicznych, elektroniczny instrument płatniczy, pozwalający na bezgotówkowe dokonywanie płatności. Już za trzy lata, przy pomocy jednej tylko plastikowej karty, mieszkańcy aglomeracji górnośląskiej będą mogli bezgotówkowo korzystać zarówno z przejazdu środkami komunikacji miejskiej, jak i z usług instytucji publicznych. Karta, oprócz elektronicznego biletu, będzie zawierać identyfikator mieszkańca, podpis elektroniczny (kwalifikowany i niekwalifikowany), bilet do miejskich jednostek kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych. Będzie nią można dokonywać rozliczeń elektronicznych w administracji publicznej, wносить opłaty za parking. Projekt śląskiej e-karty jest jednym z najnowocześniejszych w Polsce. Została ona tak zaplanowana, aby w przyszłości można dodawać do niej nowe funkcje np. dokonywać badań statystycznych związanych z preferencjami mieszkańców.

Dobra marka

Od kilku lat Związek stara się budować markę. Dzięki udanym i skutecznym kampaniom społecznym utrwaliła się ona w świadomości pasażerów, przypominając między innymi o konieczności zakupu biletu i zapłaty za usługę, o trudzie pracy kontrolera oraz walce z „gapowiczami”. Związek stawia na promocję pracowników, dlatego nie dziwi fakt, że kampania: „Spotkajmy się w autobusie. Spotkajmy się w tramwaju”, w której zawodowi kontrolerzy z plakatów „oswajali” ze sobą pasażerów, spotkała się z aprobatą i zainteresowaniem lokalnych i ogólnopolskich

mediów. Aby zmniejszyć liczbę „gapowiczów” wprowadzono zasadę wsiadania pierwszym wejściem i kontrolowania biletów przez kierowców autobusów. Obecnie także inne związki komunikacyjne oraz przewoźnicy w kraju korzystają z hasła wymyślnego w KZK GOP: „Nie wstydź się! Pokaż bilet!” Kontrola biletów przez kierowców przynosi świetne efekty, liczba przejazdów bez ważnego biletu w pojazdach nie przegubowych została zredukowana prawie do zera.

Ważną sprawą jest bezpieczeństwo pasażerów. Dzięki lekcjom wychowawczym pracownicy KZK GOP uczą najmłodszych nie tylko, jak bezpiecznie zachować się w autobusie czy tramwaju, jak skasować bilet, ale także szeroko rozumianej kultury mobilności. Nawiązano również współpracę z osobami niepełnosprawnymi oraz ich organizacjami, by móc w najlepszy sposób dostosować ofertę do potrzeb tej grupy pasażerów.

Codziennie na linie KZK GOP wyjeżdża około tysiąca autobusów i 250 tramwajów, które przewożą ponad milion pasażerów na dobę. Górnośląski Związek, w porównaniu do innych organizatorów komunikacji, posiada największy budżet w kraju. W 2009 roku wynosił on około 480 mln zł (ponad 100 mln euro). Połowa tej sumy pochodziła z wpływów biletowych, połowę stanowiły dotacje gmin członkowskich.

Opracowała: Katarzyna Migdoł-Rogóż,
pracownik KZK GOP